

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก

ผนวก ก

นิทานปกากะฮะญอ “นกทราย”

มีนกทรายตัวหนึ่ง ตัวเล็กนิดเดียว สร้างรังบนที่สูงบนต้นไม้ไม่ได้ ตัวเล็กเกินไปจึงสร้างรังในทราย จึงเรียกว่านกทราย อยู่มาวันหนึ่งออกไข่ 3 ใบ ฟักลูกได้ 2 ตัว อีกใบหนึ่งไข่มันลีบ ไม่เป็นตัว จึงเลี้ยงลูกฟุมฟัก 2 ตัวไว้เป็นอย่างดี

วันหนึ่งมีช้างเดินมาจนเกือบจะเหยียบลูกนกทรายทั้งสองตัว แม่นกทรายร้องขอช้างอย่าเหยียบลูก เพราะกลัวจะเหยียบลูกตาย ช้างบอกว่า “นกทรายตัวเล็กนิดเดียว เหยียบไปก็ไม่เห็นเป็นไร” ช้างว่าแล้วก็เหยียบทันที นกทรายตัวนี้ก็เสียใจ คิดถึงลูกออกไข่มา 3 ใบ ฟักออกมาเป็นตัวได้ 2 ตัว เลี้ยงทุกข์ยากแล้วยังมาตายไปอีก

แม่นกทรายร้องให้ไปตลอดทางขึ้นดอยลงดอย มีวันหนึ่งมาเจอนกกา นกกาถามว่า “นกทราย เราเห็นมาหลายวันแล้ว ไปไหนก็ร้องให้ เป็นอะไร ร้องให้ทำไม” แม่นกทรายบอกว่า “เราเสียใจ” นกกาถามว่า “เสียใจทำไม” แม่นกทรายบอกว่า “เราจะทำรังบนต้นไม้สูงก็ทำไม่ได้เลยไข่ในทราย ไข่ 3 ใบ ฟักได้ลูก 2 ตัว ลูกยังบินไม่ได้ วันหนึ่งช้างตัวหนึ่งเดินมาใกล้เราขอร้องอย่าเหยียบลูกเราเลย ช้างตัวนี้ไม่ยอมฟัง เหยียบลูกเราทันที เราไม่รู้จะทำอย่างไร ลูกเราก็ตายไป” นกกาบอกว่า “ไม่เป็นไร เราจะช่วย”

แม่นกทรายไม่รู้ว่านกกาจะช่วยอย่างไร ช้างตัวใหญ่เหลือเกิน เวลาผ่านไปนกกาก็ยังช่วยไม่ได้ แม่นกทรายยังคงร้องให้เหมือนเดิม

อยู่มาวันหนึ่งได้มาเจอแมลงวันตัวหนึ่ง แมลงวันถามว่า “เราเห็นมาหลายวันแล้ว เจ้ามีแต่ร้องให้ มันสนุกนักหรือ” นกทรายบอกว่า “เราจะไม่สนุกที่ไหน เราเสียใจต่างหาก” แมลงวันถามว่า “เสียใจทำไม” นกทรายจึงเล่าเรื่องที่ช้างมาเหยียบลูกของนางตายไปให้ฟัง แมลงวันรู้สึกสงสารจึงบอกกับนางว่าจะช่วย ไม่ต้องเสียใจ แต่แมลงวันจะช่วยเมื่อไหร่ยังไม่รู้ แม่นกทรายก็ร้องให้เหมือนเดิม ขึ้นดอยก็ร้องให้ลงดอยก็ร้องให้อยู่อย่างนั้น

อยู่มาวันหนึ่งมาเจองูเขียวตัวหนึ่ง งูเขียวก็แปลกใจที่แม่นกทรายร้องให้ไม่ยอมหยุด จึงถามว่าทำไมจึงร้องให้มากมายมันสนุกนักหรือ แม่นกทรายจึงเล่าเรื่องที่ช้างเหยียบลูกของ

นางตายไปให้ฟัง ภูเขียวสงสาร จึงบอกนางว่าจะช่วย ไม่ต้องร้องให้ จนกระทั่งมาเจอกบ กบก็ถามเช่นกัน และบอกว่าจะช่วยเหมือนกัน

เวลาผ่านไป แม่นกทรายรู้สึกว้าใจว่าใคร ๆ ก็บอกว่าจะช่วย แต่ไม่เห็นมีอะไรเกิดขึ้น แม่นกทรายจึงร้องให้เหมือนเดิม ไปที่ไหนก็ร้องให้ ขึ้นดอยก็ร้องให้ ลงดอยก็ร้องให้

จนกระทั่งวันหนึ่งนกกาได้มาพบข้างตัวนั้น จึงถามเรื่องที่แม่นกทรายเคยเล่าให้ฟัง จึงบินไปจิกที่ตาข้างจนทำให้ข้างตาเจ็บ เมื่อแมลงวันมาเจอ จึงไปไชที่ตาข้างทำให้ตาเป็นหนองจนเน่า จนตาบอดมองไม่เห็น ต่อมาได้มาเจอภูเขียว ภูเขียวก็ตรงเข้ารัดที่ขาข้าง ตอนนี้อย่างไรข้างตาก็เจ็บ ขาก็เจ็บ จึงช่วยตัวเองไม่ได้

อยู่มาวันหนึ่งข้างเดินไปบนหน้าผาสูง กบไปเจอข้างจำคำสัญญาที่ให้กับแม่นกทรายได้ จึงไปชวนตัวอยู่ใต้หน้าผาส่งเสียงดัง "อ้อบ อ้อบ" ข้างนึกว่าข้างหน้ามีน้ำก็เดินตามเสียงกบไปเรื่อย ๆ ลงไปเรื่อย ๆ ข้างมองไม่เห็น ขาก็เจ็บ ตาก็เจ็บในที่สุดก็ลื่นกลิ้งตกหน้าผาหัวเป็นหาง หางเป็นหัว ตายในที่สุด

ผนวก ข

นิทานปลาเกะญอ “จ้าวข้าวกับจ้าวเงิน”

กาลครั้งหนึ่งนั้น มีจ้าวข้าวกับจ้าวเงินสองคนเป็นผัวเมียกันทั้งสองทะเลาะถกเถียงกัน

“ฉันเป็นจ้าวข้าว ฉันใหญ่กว่า” เมียว่า “ฉันเป็นจ้าวเงิน ฉันต้องใหญ่กว่า” ผัวเถียง

ต่างฝ่ายต่างไม่มีใครยอมแพ้ จ้าวข้าวจึงหนีไปอยู่ที่ขุนน้ำสาละวิน ข้าวที่อยู่ในบ้านก็หนีตามจ้าวข้าวไปหมด ลูกของจ้าวข้าวจ้าวเงินก็ร้องไห้ด้วยความหิว จ้าวเงินเอาเงินแช่น้ำให้ลูกกิน ลูกกินไม่อิ่มก็ร้องไห้อีก

จ้าวเงินค้นหาข้าวในบ้าน พบข้าวติดปลายไม้กวาดอยู่เล็กน้อยก็เอาฝนให้ลูกกิน ลูกก็หยุดร้อง ฝนหลาย ๆ ที่เข้าข้าวก็หมด ลูกก็ร้องไห้อีก

จ้าวเงินแบกลูกขึ้นหลังไปตามลำน้ำสาละวิน เจอปลาก็ถามไถ่ปลาวouldจะไปไหน ปลาตอบว่าจะไปกินดอกขาวที่ขุนน้ำสาละวิน จ้าวเงินจึงตามปลาไปพบจ้าวข้าวอยู่ที่นั่น

“เมื่อสู่ว่าสู้เป็นใหญ่แล้วมาหาเราทำไม” จ้าวข้าวว่าแล้วหนีไปอยู่ในถ้ำ

ถ้ำที่จ้าวข้าวไปอยู่นั้นอยู่ในทะเล มีหินสองก้อนปิดอยู่ที่ปากถ้ำมีน้ำไหล มีไฟลูกนกคิบินตามจ้าวข้าวไปกินข้าว พอหินอ้าออก ปากถ้ำปิด นกคิบินเข้าไปกินข้าวแล้วปากถ้ำก็ปิด พอปากถ้ำเปิดอีกครั้ง นกคิบินออกมา นกคิบินข้าวอย่างมีความสุข

ฝ่ายจ้าวเงินตามมาเห็นนกคิบินถามว่า “ทำไมเจ้าถึงมีความสุขนัก” นกคิบินบอกว่า มีความสุขเพราะได้เข้าไปกินข้าวในถ้ำเหลือเหมะทะซา (เป็นที่สำคัญ ไม่มีอะไรเข้าไปได้) จ้าวเงินขอร้องไห้ให้นกคิบินเข้าไปเอาข้าวมาให้

นกคิบินเข้าไปในถ้ำ กินข้าวเสร็จแล้วก็คาบมาให้จ้าวเงิน แต่คราวนี้นกคิบินออกมาไม่ทันโดนหินทับเหนียง นกคิบินเลยมีเหนียงยานมาจนถึงบัดนี้ พอหินเปิดถ้ำอีกที นกคิบินบินต่อเอาข้าวมาให้จ้าวเงินจนสำเร็จ

จ้าวเงินก็เลยได้ข้าวจากนกคิบินตัวเองมาเป็นเชื้อปลูกให้คนมีข้าวกินมาจนทุกวันนี้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	พระเกียรติศักดิ์ กิตติภุทโ (ม่วงมิตร)
วันเดือนปี เกิด	4 พฤษภาคม 2513
ภูมิลำเนา	60/1 บ้านเพชรชมพู ม.2 ต.นาโบสถ์ กิ่ง อ.วังเจ้า จ.ตาก
สังกัด	วัดสี่ตลาราม ต.ระแหง อ.เมือง จ.ตาก
การศึกษา	ค.บ. (การศึกษานอกระบบ) สถาบันราชภัฏเชียงใหม่
การทำงาน	โครงการพระธรรมจาริก วัดศรีโสดา จ.เชียงใหม่ (2535 – 2542) ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตาก (2543 – 2544) สถาบันโพธิยาลัย วัดสวนดอก จ.เชียงใหม่ (2544 – ปัจจุบัน)